

שרלייה / חוה אלברשטיין¹

מתוך "פתחו את השער" מד"ל לכתה ה', התשנ"ח עמ' 156-157

בשיר "שרלייה" המחברת מייצגת קבוצה גדולה של עולים, שעלו ארצה בתקווה לחזור הביתה, למקום שבו מתגשמות כל התקוות. אלא שהמציאות טפחה על פניהם: "שום דבר לא היה כמו בהבטחות", וגרוע מזה - "כל התכניות נהפכו לחלומות".

השיר מורכב מאמירות ומתמונות קצרות (מעין קטלוג), המשקפות כולן את המצב הקשה שהעולים נקלעו אליו: "אנשים עייפים בארץ חדשה", בראשית דרכם בארץ (בשנות החמישים) במחנה "שער העלייה".

השיר מבטא מועקה כבדה של אנשים המצויים במצב ללא מוצא. המועקה באה לידי ביטוי בשימוש הבלתי שגרתי במושגים של התחלה וסוף. על פי השיר חל שיבוש בסדר הדברים:

"את הסיפור הזה מתחילים מהסוף" - במקום להתחיל פרק חדש של חיים חדשים יש דשדוש במקום, יש ייאוש, יש חיים ללא תקווה.

סיומו של השיר מחזק את ההרגשה שאין מה לקוות כי זו "התחלה שאין לה סוף". כאמור, עיקרו של השיר הוא תיאור הציפיות שלא התגשמו:

אכזבה מתנאי החיים הקשים.

ארעיות במקום קביעות.

סגירות במקום חופש ופתיחות.

עצב במקום שמחה.

ניתוק מזרם החיים בארץ במקום שייכות.

הטון הכבד, והקצב שבו נאמרים הדברים - המזכיר אנחות - תואמים את הרגשתם הקשה של העולים במחנה.

שורות רבות מסתיימות בשלושה קווים, והן מצביעות לכאורה על כך שעוד לא נאמר הכול. גם החזרה על המילה "אין" ("אין שפה" "אין פרנסה" "אין מה למהר" "שאין לה סוף") מדגישה את החסר הגדול.

¹ קשה להגדיר באופן חד-משמעי את הז'אנר של היצירה. אפשר לראות בה שיר סיפורי, כעין מקאמה - הכתוב כמונולוג מחורי.

להרגשת חוסר היציבות וחוסר המוצא מוסיף גם אורכם הבלתי קבוע של בתי השיר. הדברים כתובים במין שטף אסוציאטיבי, ללא סדר הגיוני: מחשבות, חלקיקי תמונות, ציטוטים, רשימות פריטים ותיאור מצבים - כולם משובצים זה בזה. בחלקו השני של השיר מכניסה המשוררת נימה אישית יותר: "ובערב שבת אנחנו הולכים לטייל..."

באופן מובלע השיר זועק לפריצת דרך ממצב הנראה ללא מוצא, ואכן בתוך אוירת הייאוש מבליחים ניצוצות של תקווה: "ובערב שבת אנחנו הולכים לטייל / חולצות לבנות, נעליים מבריקות". גם העובדה שהמחברת כתבה את השיר לאחר שפרצה את הדרך מרמזת שבסופו של הדבר המעגל הסגור נפרץ.

הצעות הפעלה

1. עיון בשיר

התלמידים יאזינו לשיר מתוך קלטת ויביעו התרשמות כללית.

2. רקע לשיר

התלמידים יעינו בתמונות, בחוברות או בסרטים המספרים על העלייה בתקופה זו בכלל ועל מחנה "שער העלייה" בפרט.

3. קולאז'

התלמידים יבחרו משפט או קטע מתוך השיר וינסו לתת להם ביטוי יצירתי. לאחר מכן יודבקו עבודות התלמידים על הקיר כקולאז'. ניתן להוסיף משפטים מתוך השיר וכן פסוקים מתאימים שהם מכירים מן התנ"ך.

4. תגובות תלמידים

ליד הקולאז' אפשר לתלות לוח לתגובות תלמידים על נושאים שהשיר מעלה (כותרות משנה מומלצות: אני שואל, אני מציע, אני מגיב).